

”בָּשֶׁם יי אֵל עוֹלָם” (בראשית כא, לג)

”גַּם אֵלֶּה לְחַכְמִים, הַכָּר פְּנִים בְּמִשְׁפָּט בַּל טוֹב.
אָמַר לְרִשָּׁע צְדִיק אֶתָּה, יִקְבְּהוּ עַמִּים יִזְעַמוּהוּ לְאָמִים.
וְלַמּוֹכִיחִים יִנָּעַם, וְעַלֵּיהֶם תִּבּוֹא בְרַכַּת טוֹב” (משלי כד, כג-כח)

סֵפֶר אַרְבָּעָה עָשָׂר וְהוּא סֵפֶר שׁוֹפְטִים

הַלְכוֹתָיו חֲמֵשׁ, וְזֶה הוּא סְדוּרָן:

הַלְכוֹת סְנֵהֲרִין וְהַעֲנָשִׁין הַמְסוּרִין לָהֶן

הַלְכוֹת עֲדוֹת

הַלְכוֹת מִמְרִים

הַלְכוֹת אֲבָל

הַלְכוֹת מְלָכִים וּמַלְחָמוֹת

שְׁלֹא יַעֲרֵד קְרוֹב. ז) שְׁלֹא לְהַעֲרִיד בְּשִׁקָּר. ח) לַעֲשׂוֹת לַעֲד
זוּמָם כְּאֲשֶׁר זָמַם.

הַלְכוֹת מִמְרִים – יֵשׁ בְּכֻלָּן תִּשְׁעַ מִצְוֹת, שְׁלֹשׁ מִצְוֹת
עָשָׂה וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְזֶה הוּא פְּרָטָן: א) לַעֲשׂוֹת
עַל פִּי הַתּוֹרָה שִׂיאֵמְרוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל. ב) שְׁלֹא לְסוּר
מִדְּבָרֵיהֶם. ג) שְׁלֹא לְהוֹסִיף עַל הַתּוֹרָה לֹא בְּמִצְוֹת
שֶׁבְכֹתֵב וְלֹא בְּפִרוּשׁוֹן שֶׁלְּמַדְנֵנוּ מִפִּי הַשְּׂמוּעָה. ד) שְׁלֹא
לְגַרֵעַ מִן הַכֹּל. ה) שְׁלֹא לְקַלֵּל אֶב וְאָם. ו) שְׁלֹא לְהַכּוֹת אֶב
וְאָם. ז) לְכַבֵּד אֶב וְאָם. ח) לְיִרְאָה מֵאֶב וְאָם. ט) שְׁלֹא
יִהְיֶה הַבֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֵר עַל קוֹל אָבִיו וְאִמּוֹ.

הַלְכוֹת אֲבָל – יֵשׁ בְּכֻלָּן אַרְבַּע מִצְוֹת, אַחַת מִצְוֹת עָשָׂה
וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְזֶה הוּא פְּרָטָן: א) לְהַתְּאָבֵל עַל
הַקְּרוֹבִים, וְאִפְלוּ כִּהֵן מִתְּטַמֵּא וּמִתְּאָבֵל עַל הַקְּרוֹבִים;
וְאִין אָדָם מִתְּאָבֵל עַל הַרוּגֵי בֵּית דִּין, וּלְפִי זֶה כָּלְלֵתִי
הַלְכוֹת אֵלּוּ בְּסִפְרָ זֶה, שֶׁהֵן מַעֲזִין קְבוּרָה בְּיוֹם מִיתָה,
שֶׁהִיא מִצְוֹת עָשָׂה. ב) שְׁלֹא יִטְמֵא כִּהֵן גְּדוֹל לְקְרוֹבִים. ג)
שְׁלֹא יִכְנֹס עִם הַמַּת בְּאֶהֱל. ד) שְׁלֹא יִטְמֵא כִּהֵן הַדְּיוּט
לְנַפֵּשׁ אָדָם, אֲלֵא לְקְרוֹבִים בַּלְבָּד.

הַלְכוֹת מְלָכִים וּמַלְחָמוֹת – יֵשׁ בְּכֻלָּן שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים
מִצְוֹת, עָשָׂר מִצְוֹת עָשָׂה וְשֵׁשׁ עָשָׂר מִצְוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה, וְזֶה הוּא פְּרָטָן: א) לְמַנּוֹת מֶלֶךְ מִיִּשְׂרָאֵל. ב) שְׁלֹא
יִמְנֶה מִקְהֵל גְּרִים. ג) שְׁלֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים. ד) שְׁלֹא יִרְבֶּה
לוֹ סוּסִים. ה) שְׁלֹא יִרְבֶּה לוֹ כֶּסֶף וְזָהָב. ו) לְהַחֲרִים שְׂבָעָה
עֲמָמִים. ז) שְׁלֹא לְהַחֲרִים מִהֶם נְשָׂמָה. ח) לְמַחֹת וְרַעוּ

הַלְכוֹת סְנֵהֲרִין וְהַעֲנָשִׁין הַמְסוּרִין לָהֶן – יֵשׁ בְּכֻלָּן
שְׁלֹשִׁים מִצְוֹת, עָשָׂר מִצְוֹת עָשָׂה וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה, וְזֶה הוּא פְּרָטָן: א) לְמַנּוֹת שׁוֹפְטִים. ב) שְׁלֹא
לְמַנּוֹת דִּין שְׂאִינוּ יוֹדַע דִּרְף הַמִּשְׁפָּט. ג) לְנִטּוֹת אַחֲרֵי
רַבִּים אִם נִחְלְקוּ הַשׁוֹפְטִים. ד) שְׁלֹא לְהַרְגֵּ אִם רַבּוּ
הַמִּחְזִיבִין בְּאִישׁ אֶחָד, עַד שִׁיְהִיו יָתֵר שְׂנִים. ה) שְׁלֹא לְמַד
חוּבָה מִי שֶׁלְּמַד זְכוֹת בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת. ו) לְהַרְגֵּ בְּסִקִּילָה. ז)
לְהַרְגֵּ בְּשִׁרְפָה. ח) לְהַרְגֵּ בְּסִיף. ט) לְהַרְגֵּ בְּחֶנֶק. י) לְחַלּוֹת.
יא) לְקַבֵּר הַנִּהְרָג בְּיוֹם הַרְגָתוֹ. יב) שְׁלֹא תֵּלִין נְבִלָתוֹ. יג)
שְׁלֹא לְהַחֲיִית מְכֻשָּׁף. יד) לְהַחֲרִים לְרִשָּׁע. טו) שְׁלֹא יוֹסִיף
בְּהַכְּנִית הַלּוֹקָה. יו) שְׁלֹא לְהַרְגֵּ נָקִי בְּאִמְדֵן הַדַּעַת. יז)
שְׁלֹא לַעֲנֹשׁ אָנוּס. יח) שְׁלֹא לְחוּס עַל הוֹרֵג חֲבֵרוֹ אוֹ חוֹבֵל
בּוֹ. יט) שְׁלֹא לְרַחֵם עַל הַדָּל בְּדִין. כ) שְׁלֹא לְהַדִּיר גְּדוֹל
בְּדִין. כא) שְׁלֹא לְהַטּוֹת הַדִּין עַל בַּעַל עֲבֵרוֹת אֶף עַל פִּי
שֶׁהוּא חוֹטֵא. כב) שְׁלֹא לַעֲוֹל מִשְׁפָּט. כג) שְׁלֹא לְהַטּוֹת
מִשְׁפָּט גַּר יָתוֹם. כד) לְשַׁפֵּט בְּצִדִק. כה) שְׁלֹא לְיִרְאָה בְּדִין
מֵאִישׁ זָרוּעַ. כו) שְׁלֹא לְקַח שֹׁחַד. כז) שְׁלֹא לְשֹׂא שְׂמֵעַ
שְׂוֵא. כח) שְׁלֹא לְקַלֵּל הַדְּיָנִין. כט) שְׁלֹא לְקַלֵּל הַנְּשִׂיא. ל)
שְׁלֹא לְקַלֵּל אָדָם מִשְׂאֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים.

הַלְכוֹת עֲדוֹת – יֵשׁ בְּכֻלָּן שְׁמוֹנֶה מִצְוֹת, שְׁלֹשׁ מִצְוֹת
עָשָׂה וְחֲמֵשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְזֶה הוּא פְּרָטָן: א) לְהַעֲרִיד
בְּבֵית דִּין לְמִי שִׁיּוֹדַע לוֹ עֲדוֹת. ב) לְדַרֵּשׁ וּלְחַקֵּר הָעֲדוּמִים.
ג) שְׁלֹא יוֹרֶה הָעֵד בְּדִין זֶה שֶׁהָעֵד עָלָיו בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת. ד)
שְׁלֹא יָקוּם דָּבָר בְּעֲדוֹת אֶחָד. ה) שְׁלֹא יַעֲרִיד בַּעַל עֲבֵרָה. ו)

ונוטע פֿרם שמחין בקניגן שנה תמימה ומחזירין אותן מן המלחמה. יט) שלא לעבר עליהן דבר, ולא יצאו אפלו לצרכי העיר וצרכי הגוד ודומה להן. כ) שלא לערין ולחזור לאחור בשעת המלחמה. כא) דין יפת תאר. כב) שלא תמכר יפת תאר. כג) שלא יקבשנה לעבדות אחר שנבצלה.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה ארבע ושבעים, מהן שבע ועשרים מצוות עשה ושבע וארבעים מצוות לא תעשה.

שלעמלק. ט) לזכר מה שעשה עמלק. י) שלא לשכח מעשיו הרעים ואריכתו בדרך. יא) שלא לשפן בארץ מצרים. יב) לשלח שלום ליושבי העיר כשצרים עליה, ולרין בה פאשור מפרש בתורה, אם תשלים ואם לא תשלים. יג) שלא לדרש שלום מעמון ומואב בלבד כשצרים עליהם. יד) שלא להשחית אילני מאכל במצור. טו) להתקין יד שיצאו בו בעלי המחנה להפנות בו. יז) להתקין יתד לחפר בו. יז) למשח כהן לדבר באזני אנשי הצבא בשעת המלחמה. יח) להיות מארס ובונה בגין

הלכות סנהדרין והעונשים המסורין להן

יש בכללן שלשים מצוות, עשר מצוות עשה ועשרים מצוות לא תעשה, וזה הוא פרטן: (א) למנות שופטים. (ב) שלא למנות דין שאינו יודע דרך המשפט. (ג) לנטות אחרי רבים אם נחלקו השופטים. (ד) שלא להרג אם רבו המתיבין באיש אחד, עד שיהיו יתר שנים. (ה) שלא ילמד חוכה מי שלמד זכות בדיני נפשות. (ו) להרג בסקילה. (ז) להרג בשרפה. (ח) להרג בסיף. (ט) להרג בתנק. (י) להלות. (יא) לקבר הנהרג ביום הריגתו. (יב) שלא תלין נבלתו. (יג) שלא להחיות מכשף. (יד) להלקות לרשע. (טו) שלא יוסיף בהפנית הלוקה. (יו) שלא להרג נקי באמדת הדעת. (יז) שלא לענוש אנוס. (יח) שלא לחוס על הורג חברו או חובל בו. (יט) שלא לרחם על הדל בדין. (כ) שלא להדר גדול בדין. (כא) שלא להטות הדין על בעל עברות, אף על פי שהוא חוטא. (כב) שלא לעול משפט. (כג) שלא להטות משפט גר יתום. (כד) לשפט בצדק. (כה) שלא ליראה בדין מאיש ורוע. (כו) שלא לקח שחד. (כז) שלא לשא שמע שןא. (כח) שלא לקלל הדינין. (כט) שלא לקלל הנשיא. (ל) שלא לקלל אדם משאר בני ישראל הכשרים.

ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

פרק ראשון

מחברו, והם יושבין בכמו חצי גרן בעגול, כדי שיהיה הנשיא עם אב בית דין רואין את כלן.

ועוד מעמידין שני בתי דינין שלשלה ועשרים שלשה ועשרים, אחד על פתח העזרה ואחד על פתח הר הבית.

ומעמידין בכל עיר ועיר מישראל שיש בה מאה ועשרים או יתר סנהדרין קטנה, ויושבת בשער העיר, שנאמר: "והציגו בשער משפט" (עמוס ה, טו). וכמה יהיה מנינה? שלשה ועשרים דין. והגדול בחכמה שבכלן ראש עליהן, והשאר יושבין בעגול כמו חצי גרן, כדי שיהיה הראש רואה את כלן.

ד עיר שאין בה מאה ועשרים - מעמידין בה שלשה דינין, שאין בית דין פחות משלשה, כדי שיהיה בהם רב ומעוט אם היתה ביניהן מחלוקת בדין מן הדינין.

ה כל עיר שאין בה שני חכמים גדולים, אחד ראוי ללמד ולהורות בכל התורה פלה ואחד יודע לשמע ויודע לשאל ולהשיב - אין מושיבין בה סנהדרין, אף על פי שיש בה אלפים מישראל. ו סנהדרין שיש בה שנים אלו, אחד שראוי לדבר ואחד ראוי לשמע - הרי זו סנהדרין. היו בה שלשה - הרי זו בינונית. היו בה ארבעה יודעים לדבר - הרי זו סנהדרין חכמה.

ז כל סנהדרין קטנה - מושיבין לפניהם שלש שורות שלתלמידי חכמים, בכל שורה ושורה שלשה ועשרים איש: שורה ראשונה קרובה לסנהדרין, ושורה שנייה למטה ממנה, ושלישית למטה ממנה. וכל שורה ושורה יושבין בה לפי מעלתן בחכמה.

ח אם נחלקו הסנהדרין, וצרכו לסמוך אחד להוסיף על

א מצוות עשה שלתורה למנות שופטים ושופטים בכל מדינה ומדינה ובכל פלף ופלף, שנאמר: "שופטים ושופטים תתן לה בכל שעריך" (דברים טו, יח): "שופטים" - אלו הדינין הקבועין בבית דין, ובעלי דינין באים לפניהם.

ה"שופטים" - אלו בעלי מקל ורצועה, והם העומדים לפני הדינין, המסבבין בשוקים ועל החניות לתקן השערים והמדות ולהכות כל מעות. וכל מעשיהן על פי הדינין; וכל שראו בו ערות דבר - מביאין אותו לבית דין ודין אותו כפי רשעו.

ב אין אנו תיבין להעמיד בתי דינים בכל פלף ופלף ובכל עיר ועיר אלא בארץ ישראל בלבד, אבל בחוץ לארץ אין תיבין להעמיד בית דין בכל פלף ופלף, שנאמר: "תתן לה בכל שעריך אשר יי אלהיך נתן לה" (שם).

ג כמה בתי דינין קבועין יהיו בישראל, וכמה יהיה מנינם? קבועין בתחלה בית דין הגדול במקדש, והוא הנקרא 'סנהדרין גדולה', ומנינם אחד ושבעים, שנאמר: "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" (במדבר יא, טו), ומשה על גביהן, שנאמר: "והתיצבו שם עמך" (שם) - הרי שבעים ואחד.

הגדול בחכמה שבכלן - מושיבין אותו ראש עליהם, והוא ראש הושיבה, והוא שקורין אותו חכמים 'נשיא' בכל מקום, והוא העומד תחת משה רבנו. ומושיבין הגדול שבשבעים משנה לראש, ויושב מימינו, והוא הנקרא 'אב בית דין'.

ושאר השבעים יושבין לפני שניהן כפי מעלתן: כל הגדול מחברו בחכמה יהיה קרוב לנשיא משמאלו יתר
.....
א העומדים. ק: עומדים. ולפי זה הדיינים הם המסבבים.

כותב דברי המזכירין ואחד כותב דברי המתיבין.

י ולמה אין מעמידין סנהדרין אלא בעיר שיש בה מאה ועשרים? כדי שיהיו מהן סנהדרין שלעשרים ושלשה, ושלש שורות שלתשעה וששים, ועשרה בטלגין שלבית הפנסת, ושני סופרים, ושני חזנים, ושני בעלי דינים, ושני גידים, ושני זוממין, ושני זוממי זוממין, ושני גבאי צדקה, ועוד אחד כדי שיהיו שלשה לחלק הצדקה, ורופא אמן, ולבקר, ומלמד תינוקות - הרי מאה ועשרים.

מנגנם - סומכין מן הראשונה גדול שבה, והראשון שבשורה שניה בא ויושב בסוף שורה הראשונה כדי למלאות חסרונה, והראשון שבשלישית בא ויושב בסוף שורה שניה, ובדרין להם אחד משאר הקהל ומושיבין אותו בסוף השורה השלישית. וכן אם צרכו לסמוך שני או שלישי - על הסדר הזה הן עושין.

ב כל מקום שיש בו סנהדרין, יהיו שם שני סופרי דינים עומדין לפניו, אחד מן הימין ואחד מן השמאל, אחד

פרק שני

ובמה יהיו אהובים לבריות? בזמן שיהיו בעלי עין טובה ונפש שפלה, וחקרתן טובה, ומשאן ודבורן בנחת עם הבריות.

ולהלן הוא אומר: "אנשי חיל" (שמות יח, כא; יח, כב) - אלו שהם גבורין במצוות, ומדקדקין על עצמן, וכוֹבשין את יצרם, עד שלא יהיה להם שום גנאי ולא שם רע, ויהיה פרקן נאה. ובכלל "אנשי חיל" - שיהיה להם לב אמין להציל עשוק מיד גזול, כענין שנאמר: "וירקם משה וישיצון" (שם ב, יז). ומה משה רבנו "ענו" (במדבר יב, א) - אף כל דין צריך להיות ענו.

"יראי אלהים" (שמות יח, כא) - כמשמעו. "שנאי בצע" (שם) - אפלו ממון שלהן אינן נבהלין עליהן, ולא רודפין לקבץ הממון, שכל מי שהוא "נבהל להון" - חסר ובאגור" (משלי כח, כב).

"אנשי אמת" (שמות יח, כא) - שיהיו רודפין אחר הצדק מחמת עצמן בדעתן: אוהבין את האמת, ושונאין את החמס, ובורחין מכל מיני העול.

ח אמרו חכמים, שמבית דין הגדול היו שולחין בכל ארץ ישראל ובודקין: כל מי שמצאוהו חכם, וירא חטא, וענו, ושפוי, ופרקו נאה, ורוח הבריות נוחה הימנו - עושין אותו דין בעירו, ומשם מעלין אותו לפתח הר הבית, ומשם מעלין אותו לפתח העזרה, ומשם מעלין אותו לבית דין הגדול.

ט בית דין שלשלושה שהיה אחד מהן גר - הרי זה פסול, עד שתהיה אמו מישראל. היה אחד מהן ממזר, אפלו שלשתן ממזרים - הרי אלו כשרין לדון. וכן אם היה כל אחד מהן סומא באחת מעיניו - כשר, מה שאין כן בסנהדרין. אבל הסומא בשתי עיניו - פסול לכל.

י אף על פי שאין בית דין פחות משלושה, מתר לאחד לדון מן התורה, שנאמר: "בצדק תשפט עמיתך" (ויקרא יט, טו). ומדברי סופרים - עד שיהיו שלשה, ושנים שדנו - אין דיניהם דין.

א אין מעמידין בסנהדרין, בין בגדולה בין בקטנה, אלא אנשים חכמים ויבונים, מפלאין בחכמת התורה, בעלי דעה מרבה, ויודעין קצת משאר חכמות, כגון רפואות והשבון תקופות ומזלות ואצטגנינות ודרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים והכלי עבודה ורה וכיוצא באלו, כדי שיהיו יודעין לדון אותם.

ואין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים המזכסין, הראויין להשיא לפניהם, שנאמר: "והתיצבו שם עמך" (במדבר יא, טו) - בדומין לה בחכמה וביראה וביחוס. ב ומצוה להיות בסנהדרין גדולה כהנים ולויים, שנאמר: "ובאת אל הכהנים הלויים" (דברים יז, טו), ואם לא מצאו - אפלו כלם ישראל, הרי זה מתר.

ג אין מעמידין בכל סנהדרין לא זקן מפלג בשנים ולא סריס, מפני שיש בהן אכזריות, ולא מי שאין לו בנים, כדי שיהיה רחמן. ד ואין מושיבין מלך ישראל בסנהדרין, שאסור לחלק עליו ולמרות דברו; אבל מושיבין כהן גדול, אם היה ראוי בחכמה.

ה מלכי בית דוד - אף על פי שאין מושיבין אותן בסנהדרין, דנין הן את העם, ודנין אותן אם יש עליהם דין. אבל מלכי ישראל - אין דנין ואין דנין אותן; לפי שאינן נכנעין לדברי תורה, שמא תבוא מהם תקלה.

ו כשם שבית דין מנקין בצדק, כך צריכין להיות מנקין מכל מומי הגוף. וצריך להשתדל ולבדק ולחפש שיהיו כלן בעלי שיקה, בעלי קומה, בעלי מראה, נבונים לחש, ושהיו יודעין ברוב הלשונות, כדי שלא תהיה סנהדרין שומעת מפי התרגמן.

ז בית דין שלשלושה - אף על פי שאין מדקדקין בהם בכל אלו הדברים, צריך שיהיה בכל אחד מהם שבעה דברים, ואלו הן: חכמה, ויראה, וענוה, ושנאת ממון, ואהבת האמת, ואהבת הבריות להם, ובעלי שם טוב.

וכל אלו הדברים מפרשין הן בתורה. הרי הוא אומר: "אנשים חכמים ויבונים" (שם יא, טו) - הרי בעלי חכמה אמור. "וידעם לשבטיכם" (שם) - אלו שרוח הבריות נוחה מהן.

לבית דין, ודרשו ומצאו שעשה פהלכה, ודין אמת דן לעצמו - אין סותרין את דינו.

ג אף על פי שבית דין שלשלשה בית דין שלם הוא - כל זמן שהן רבים, הרי זה משבח; ומוטב שיחתך הדין באחד עשר יתר מעשרה. וצריכין שיהיו היושבים פלן שם בבית דין תלמידי חכמים וראויין. יד ואסור לאדם חכם שישוב בדין עד שידע עם מי ישוב, שמא יצטרף עם אנשים שאינן הגונים, ונמצא בכלל קשר בוגדים, לא בכלל בית דין.

יא אחד שהיה ממקה לרבים או נוטל רשות מבית דין - הרי זה מתר לו לדרון יחידי, אבל אינו חשוב בית דין. ואף על פי שהוא מתר - מצות חכמים היא שישב עמו אחרים; אמרו חכמים: אל תהי דן יחידי, שאין דן יחידי אלא אחד.

יב יש לאדם לעשות דין לעצמו, אם יש בידו כח. הואיל וכדת וכהלכה הוא עושה, אינו חייב לטרוח ולבוא לבית דין, אף על פי שלא היה שם הפסד בנכסיו אלו נתאחר וכן לבית דין. לפיכך, אם קבל עליו בעל דינו והביאו

פרק שלישי

ח כל סנהדרין או מלף או ראש גלות שהעמידו להן לישאל אל דין שאינו הגון ואינו חכם בחכמת התורה וראוי להיות דין - אף על פי שהוא פלו מתמדים ויש בו טובות אחרות, הרי זה שהעמידו עובר בלא תעשה, שנאמר: "לא תפירו פנים במשפט" (דברים א, יז); מפני השמועה למדו שזה מדבר כנגד הממנה להושיב הדינין.

א עד אמת יושבין הדינין בדין? סנהדרין קטנה ובית דין שלשלשה יושבין מאחר תפלת השחר עד סוף שש שעות ביום. אבל בית דין הגדול היו יושבין מתמיד שלשחר עד תמיד שלבין הערבים. ובשבתות וימים טובים היו יושבין בבית המדרש שבהר הבית.

אמרו חכמים: שמא תאמר: איש פלוני נאה - אושיבנו דין; איש פלוני גבור - אושיבנו דין; איש פלוני קרובי - אושיבנו דין; איש פלוני יודע בכל לשון - אושיבנו דין; ונמצא מזכה את החיב ומחייב את הזכאי, לא מפני שהוא רשע, אלא מפני שאינו יודע - לכה נאמר: "לא תפירו פנים במשפט" (שם).

ב אין בית דין שלשבעים ואחד צריכין שיהיו פלן יושבין כאחד במקומן שבמקדש, אלא בעת שיהיו צריכין להתקבץ, מתקבצין פלן; ובשאר העתות, כל מי שיהיה לו עסק, יצא לעשות חפצו וחזור; והוא שלא יפתחו מעשרים ושלשה יושבין תמיד כל זמן שיתקבץ. צרף אחד מהן לצאת - הרי זה מסתפל בחבריו הנשארים: אם ישאר שם עשרים ושלשה - יצא; ואם לאו - לא יצא עד שיבוא אחר.

ועוד אמרו חכמים: כל המעמיד להן לישאל דין שאינו הגון - כאילו הקים מצבה, שנאמר: "ולא תקים לה מצבה אשר שגא יי אלהיך" (שם טו, כב); ובמקום תלמידי חכמים - כאילו נטע אשרה, שנאמר: "לא תטע לה אשרה כל עץ אצל מזבח יי אלהיך אשר תעשה לה" (שם טו, כא); וכן אמרו חכמים: "לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב" (שמות כ, ט); אלוהי הכסף בשביל כסף וזהב; זה הדין שמנוהו מפני עשרו בלבד.

ג אין מתחילין את הדינין בלילה. מפני השמועה למדו שהדינין פוגעים, שנאמר: "כל ריב וכל נגע" (דברים כח, ה) - מה ראית נגעים ביום בלבד, אף הדינין ביום. ד וכן אין מקבלין עדות ולא מקימין שטרות בלילה. ובדיני ממונות - אם התחילו ביום, מתר לגמר הדין בלילה.

ז כל דין שנתן ממון כדי שיתמנה - אסור לעמד מפניו, וצווי חכמים להקל אותו ולזלזל בו. ואמרו חכמים שהשליט שמתעשף בה תהי בעניוהו כמדרשת שלחמור.

ה הנהלות פדינין, שנאמר בהן: "לחקת משפט" (במדבר טו, ט); לפיכך אין מפילין נחלות בלילה. ו שנים שונכנסו לבקר את החולה וצוה בפניהם, כותבים ואין עושין דין. ואם היו שלשה: רצו - כותבין; רצו - עושין דין. כמה דברים אמורים? ביום. אבל בלילה כותבין ואין עושין דין.

י כף היה דרך החכמים הראשונים: בורחין מלהתמנות, ודוחקין עצמן הרבה שלא ישובו בדין עד שידעו שאין שם ראוי כמותן, ושאים ימנעו מן הדין תתקלקל השויה; אף על פי כן לא היו יושבין לדין עד שמכבידין עליהן העם והזקנים ופוצרין בהם.

ז כל בית דין שלישאל שהוא הגון - שכינה עמהן. לפיכך צריכין הדינין לישוב באימה ויראה ועטיפה וכבוד ראש, ואסור להקל ראש או לשחק או לספור בשיחה בטלה בבית דין, אלא בדברי תורה וחקמה.

ח איש פלוני גבור אושיבנו דין. בקי, מי אין מילים אלו.